

การบริหารจัดการอนุรักษ์ผ้าฝ้ายเมืองเลย

องค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ จังหวัดเลย

อาชีพเสริมของชาวตำบลชัยพฤกษ์ที่ทำกันมาตั้งแต่ในอดีต ภายหลังเหตุการณ์เก็บเกี่ยวคือ การทอผ้าฝ้าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ้าฝ้ายเมืองเลยซึ่งมีลักษณะโดดเด่นด้วยลวดลายสวยงามแบบโบราณ เนื้อผ้าสวมใส่สบาย ไม่ร้อน และซับเหงื่อได้ดีเนื่องจากผลิตจากฝ้ายแท้ อย่างไรก็ตาม การรวมกลุ่มของราษฎรที่ประกอบอาชีพนี้ยังไม่เข้มแข็งมากนัก รวมทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์และการตลาดอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ชาวบ้านหยุดการผลิตไปหลายราย ในปี 2541 - 2543 องค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์ ได้ริเริ่มพัฒนากลุ่มทอผ้าขึ้นมาใหม่โดยสนับสนุนงบประมาณและจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาลวดลายผ้า เนื่องจากเห็นว่าผ้าฝ้ายเมืองเลยเป็นสิ่งที่ชุมชนควรอนุรักษ์ และสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป อีกทั้งประชาชนยังสามารถยึดเป็นอาชีพเพื่อสร้างรายได้ให้ตนเองได้อีกด้วย แต่ทั้งนี้ การส่งเสริมกลุ่มอาชีพของ อบต. ยังอยู่ในระยะเริ่มต้นเท่านั้น ยังต้องการการสนับสนุนในอีกหลายด้าน เช่น การหาตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ข้อมูลพื้นฐานปี
ปัจจุบัน : พ.ศ. 2546

อำเภอ: เมืองเลย

จังหวัด: เลย

ประชากร: 6,933 คน

พื้นที่: 74 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วน
ตำบล

วิถีใหม่

ในปี 2544 อบต.ชัยพฤกษ์ จึงจัดโครงการ “การอนุรักษ์ผ้าฝ้ายเมืองเลย” เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มอาชีพทอผ้าให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้และช่วยให้ผ้าฝ้ายเมืองเลยได้รับการอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. อบต. สนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อกี่กระตุกและจักรเย็บผ้าให้กลุ่มทอผ้า
 - จัดซื้อกี่กระตุกให้แก่กลุ่มทอผ้าปีละ 5 หลัง เป็นเงิน 37,500 บาทต่อปี เริ่มตั้งแต่ปี 2544 – 2546 รวม 15 หลัง เป็นเงินทั้งสิ้น 11,250 บาท
 - จัดซื้อจักรเย็บผ้าจำนวน 10 หลัง เป็นเงินทั้งสิ้น 40,000 บาท
 - จัดตั้งกี่กระตุกและจักรเย็บผ้าไว้ที่ทำการกลุ่มทอผ้าพื้นเมือง บ้านก้างปลา หมู่ที่ 9 ตำบลชัยพฤกษ์ สำหรับให้สมาชิกกลุ่มเข้ามาดำเนินการทอผ้า
2. อบต. ประสานขอความร่วมมือจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัดและสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานประจำจังหวัดเพื่อค่าปรึกษาแนะนำแก่กลุ่มทอผ้า
 - ประสานกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เพื่อขอค่าปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มและการหาตลาด
 - ประสานกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดและสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานประจำจังหวัด เพื่อขอความช่วยเหลือในการส่งวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาลวดลายผ้า การเติมดินเงินดินทอง การให้สีส้น และการออกแบบตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป รวมถึงช่องทางในการหาตลาดสินค้า
3. ดำเนินการจัดตั้งศูนย์จำหน่ายสินค้าพื้นเมืองบ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ สำหรับจัดจำหน่ายผ้าฝ้ายเมืองเลยและสินค้าพื้นเมืองประเภทอื่นๆ โดยมีสตรีกลุ่มทอผ้าจำนวน 3 คน ทำหน้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศูนย์ในแต่ละวัน

4. อบต. ช่วยประชาสัมพันธ์สินค้าและขยายตลาดให้แก่กลุ่มทอผ้า
 - พาคณะบุคคลที่มาดูงาน อบต. ไปเยี่ยมชมและซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้า
 - กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของ อบต. ทุกคนใส่ผ้าไทเลยทุกวันอังคารและวันศุกร์
5. ผู้ว่าราชการจังหวัดเลยช่วยประชาสัมพันธ์และประสานขอความร่วมมือให้ข้าราชการทุกคนสวมเสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าไทเลยทุกวันอังคารและวันศุกร์

การระดมทรัพยากร

- ค่าใช้จ่าย/การลงทุน**
1. ในปี 2544-2546 อบต.ชัยพฤกษ์ สนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ ดังนี้
 - จัดซื้อเครื่องจักรเย็บผ้า 5 หลัง ราคาหลังละ 7,500 บาท เป็นเงิน 37,500 บาทต่อปี รวม 15 หลัง เป็นเงินทั้งสิ้น 112,500 บาท
 - จัดซื้อจักรเย็บผ้าจำนวน 10 หลัง รวม 40,000 บาท
 - จ่ายเป็นค่าใช้สอย ค่าวัสดุ และค่าฝึกอบรม จำนวน 100,000 บาท
- บุคลากร**
1. สตรีกลุ่มทอผ้าจำนวน 3 คนต่อวัน ทำหน้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ณ ศูนย์จำหน่าย

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ปี 2544	ฝ่ายบริหารหารือถึงปัญหาของกลุ่มทอผ้าที่ยังต้องการความช่วยเหลือในอีกหลายด้าน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การหาตลาด และการเพิ่มทักษะฝีมือช่างทอ เป็นต้น	คณะผู้บริหาร อบต.
2544	ขออนุมัติงบประมาณเพื่อจัดซื้อจักรเย็บผ้าและเครื่องจักร รวมทั้งงบประมาณในการดำเนินการเพื่อจัดฝึกอบรมให้แก่กลุ่มทอผ้า	ปลัด อบต. / คณะผู้บริหาร อบต.
2544	สมาชิกสภา อบต. ลงมติเห็นชอบ	สมาชิกสภา อบต.
2544	ประชาสัมพันธ์โครงการให้กลุ่มสตรีทอผ้าในแต่ละหมู่บ้านทราบ	ปลัด อบต.
2544	อบต.ชัยพฤกษ์จัดซื้อเครื่องจักรจำนวน 5 หลัง รวม 37,500 บาท และจักรเย็บผ้า 10 หลัง จำนวน 40,000 บาท เพื่อแจกจ่ายให้กลุ่มทอผ้าในตำบล	อบต.
2544	ประสานงานกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดและสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานประจำจังหวัด เพื่อเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปและการพัฒนาลายผ้า รวมถึงช่องทางในการตลาดสินค้า	ปลัด อบต.
2544	รับสมัครตัวแทนเข้ารับการฝึกอบรม	เจ้าหน้าที่ อบต.

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
2544	อบต. จัดการบรรยายและฝึกอบรมสตรีกลุ่มทอผ้า โดยเชิญวิทยากรจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัด และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานประจำจังหวัด	เจ้าหน้าที่ อบต.
2544	คณะผู้บริหาร อบต. ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ และพนักงานทุกคนของ อบต. ให้ใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าไทยทุกวันอังคารและวันศุกร์	คณะผู้บริหาร/ สมาชิกสภา อบต./ ข้าราชการประจำ และเจ้าหน้าที่ อบต.
2545	อบต. ชัยพฤกษ์จัดซื้อกี่กระตุกเพิ่มให้แก่กลุ่มทอผ้าจำนวน 5 หลัง รวม 37,500 บาท	อบต.
2546	อบต. ชัยพฤกษ์จัดซื้อกี่กระตุกเพิ่มให้แก่กลุ่มทอผ้าจำนวน 5 หลัง รวม 37,500 บาท	อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--

--บทบาทความร่วมมือ--

กลุ่มร้านค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ให้เงินสนับสนุนกลุ่มทอผ้าในการซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น กระสวย ด้าย เป็นต้น

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน
ประจำจังหวัด

ส่งเจ้าหน้าที่มาเป็นวิทยากรในการให้ความรู้และฝึกอบรมทักษะการทอผ้า การบริหารจัดการกลุ่ม และการตลาดแก่กลุ่มทอผ้า

ผู้ว่าราชการจังหวัดเลย

ขอความร่วมมือให้ข้าราชการทุกคนสวมใส่เสื้อผ้าที่ตัดเย็บจากผ้าไทยทุกวันอังคารและวันศุกร์

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. การทอผ้าในตำบลมีเพียงกลุ่มสตรีจำนวนไม่กี่คนเท่านั้นที่ยึดเป็นอาชีพ โดยมากมักใช้เวลาว่างจากงานประจำมาทอผ้าเพื่อเป็นอาชีพเสริม
2. ผ้าทอส่วนใหญ่จะถูกนำไปใช้ในครัวเรือนมากกว่านำออกขายสู่ตลาด ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มทอผ้าไม่มีความรู้เรื่องการตลาด ประกอบกับยังผลิตได้แต่ลวดลายธรรมดาจึงทำให้ตัวสินค้าขาดความน่าสนใจ

หลังการดำเนินการ

1. กลุ่มสตรีทอผ้าเพิ่มจำนวนจาก 12 คน เป็น 100 คน และมีการจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มทอผ้าของหมู่บ้านต่าง ๆ
2. ผ้าฝ้ายไทยเลยมีการพัฒนาลวดลายให้สวยงามขึ้นมาก โดยมีการเพิ่มเติมเงินต้นทองลงในเนื้อผ้า รวมทั้งมีการนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูปและผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ผ้าห่ม ผ้าขาวม้า สไบ เป็นต้น ซึ่งตลาดทั้งในและนอกจังหวัดให้การตอบรับเป็นอย่างดี
3. กลุ่มสตรีมีรายได้จากการทอผ้าโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 5,000 บาทต่อปี

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
สมาชิกส่วนใหญ่ขาดความรู้และทักษะในการทอผ้าและพัฒนาลายผ้า	ตัวแทนกลุ่มที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการทอและพัฒนาลายผ้า จะเป็นผู้อบรมให้ความรู้แก่สมาชิกคนอื่นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยฝึกฝนให้ผู้อื่นมีความสามารถทัดเทียมกัน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างจริงจังทั้งในด้านงบประมาณและการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการฟื้นฟูให้กลุ่มทอผ้าเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้
- กลุ่มทอผ้าต้องมีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ของกลุ่มอย่างแท้จริง
- สมาชิกกลุ่มควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการผลิต การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาลายผ้า การหาช่องทางจัดจำหน่าย ฯลฯ

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการอนุรักษ์ผ้าฝ้ายเมืองมีแนวโน้มความยั่งยืนในการดำเนินการสูง เนื่องจากได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ทอผ้าจาก อบต. อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี รวมทั้งขณะนี้สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความชำนาญในการทอและพัฒนาลายผ้าเป็นอย่างดี และได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้แก่กลุ่มทอผ้าของพื้นที่อื่นเสมอ ทั้งนี้ อบต. มีแผนที่จะช่วยกลุ่มพัฒนาการบรรจุภัณฑ์ให้สวยงามเป็นโครงการต่อไป

บทเรียนที่ได้รับ

ภูมิปัญญาของชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ ชาวชุมชนควรอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่เพื่อความภาคภูมิใจของทุกคน ทั้งนี้ การจะรักษาภูมิปัญญาให้คงอยู่ได้นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังจากทุกฝ่าย และต้องให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอนอย่างแท้จริง

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล	: นายคำพวง จันทร์สว่าง
ตำแหน่ง	: นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์
ที่อยู่	: เลขที่ 199 หมู่ 4 บ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
โทรศัพท์	: (042) 835-172, 861-423, (01) 729-1866
ชื่อ-นามสกุล	: นายพิเชษฐ์ พลดาหาญ
ตำแหน่ง	: ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน	: องค์การบริหารส่วนตำบลชัยพฤกษ์
ที่อยู่	: เลขที่ 199 หมู่ 4 บ้านก้างปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
โทรศัพท์	: (042) 835-172, 861-423

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2544

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	199 หมู่ 4 บ้านกำปงปลา ตำบลชัยพฤกษ์ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย 42000
ขนาดพื้นที่	74 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	2,534,713.84 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
งบประมาณรายได้	4,160,886.72 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	10 คน 3 คน ข้าราชการ/พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 6 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	5,924 คน
จำนวนครัวเรือน	1,288 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	20,925.27 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับเนินเขา ลักษณะดินเป็น ดินร่วนปนทราย มีแม่น้ำเลยไหลผ่านซึ่งสามารถ นำมาใช้เพื่อการเกษตรได้เป็นอย่างดี ประชาชนใน ตำบลมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีตระกูลใหญ่ เก่าแก่ตั้งแต่ยุคก่อตั้งหมู่บ้านอยู่หลายตระกูล ส่งผล ให้คนในชุมชนมีความผูกพันใกล้ชิด สามารถดำเนิน กิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างสมัครสมานสามัคคี